

Сорока Р.С. Аналитическая оценка финансирования расходов местных бюджетов.

Выявлены бюджетные приоритеты в финансировании расходов местных бюджетов, отражающих уровень выделенных финансовых ресурсов на выполнение основных функций государства. Определены проблемы в финансировании расходов местных бюджетов и предложены направления совершенствования сметного финансирования бюджетных учреждений.

Ключевые слова: *местные бюджеты, финансирование расходов, бюджетные приоритеты, динамика расходов, направления совершенствования.*

Soroka R.S. Analytical Evaluation of Local Budgets Expenditures Funding

Budget priorities in the financing of local budget expenditures, reflecting the level of financial resources aimed to perform the basic functions of the state are discovered. The problems in the financing of local expenditures are determined and ways of improvement of budget financing of the budget institutions are suggested.

Key words: *local budgets, to finance the expenses, budget priorities, spending dynamics, ways of improvement.*

Стаття надійшла 23 жовтня 2012 р.

УДК 332.1

О.П. Сосновська

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ

Розглянуто теорії міжнародної торгівлі та прямих іноземних інвестицій, а також теоретичні підходи до питання транскордонної співпраці, які вважаються основою для розуміння формування зовнішньоекономічного потенціалу держави та регіону, акцентуючи на прикордонному регіоні. Описано основні виклики, які несе глобалізація для розвитку регіону і політики транснаціоналізації економіки.

Ключові слова: *зовнішньоекономічний потенціал, міжнародна торгівля, транскордонна співпраця, прикордонний регіон, європейська інтеграція, глобалізація, транснаціоналізація.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах стрімкого розвитку міжнародної торгівлі та появи все нових її форм Україні на державному та регіональному рівні важливо зайняти стабільну нішу на міжнародному ринку, бути його повноправним учасником шляхом ведення ефективної зовнішньоекономічної діяльності. На основі теоретичних

засад зовнішньоекономічного потенціалу (ЗЕП) можна виокремити головні фактори, що впливають на обсяги імпорту та експорту, а також інвестиційну привабливість країни чи регіону. Отже, за допомогою оцінки ЗЕП можна охарактеризувати місце та перспективи країни у міжнародному поділі праці, ефективність участі конкретного регіону в транскордонній торгівлі.

На нашу думку, *зовнішньоекономічний потенціал регіону* в сучасних умовах – це сукупність природно-ресурсних, виробничих, просторових, науково-технічних, інформаційних та управлінських можливостей, спрямованих на нарощування обсягів експорту та оптимізацію імпорту товарів і послуг, а також формування сприятливих умов для зростання притоку прямих іноземних інвестицій та активізацію транснаціонального співробітництва.

Метою статті є дослідження теорій, що характеризують зовнішньоекономічний потенціал регіону і зокрема прикордонного регіону. На нашу думку, сюди насамперед можна віднести теорії, що пояснюють такі явища, як міжнародна торгівля, прями іноземні інвестиції. Беручи до уваги те, що зовнішньоекономічна політика держави сьогодні реалізується на регіональному рівні, спробуємо дослідити теоретичні засади регіонального розвитку з точки зору транскордонного співробітництва, процесів транснаціоналізації економіки регіону (впливу транснаціональних компаній).

Стан дослідження. Теорії міжнародної торгівлі, їх вплив на економічний розвиток держав та регіонів вивчалися багатьма економістами. Серед них такі вітчизняні вчені, як О.Г. Білорус, І.В. Бураковський, М.П. Бутко, В.К. Євдокименко, Ю.В. Макогон, С.М. Макуха, В.Ю. Матвєєв, Ю.М. Пахомов, С.І. Пирожков, А.С. Філіпенко та ін. Вагомий внесок при дослідженні цієї теми зробили Г. Гожеляк, М. Полезе, Ф.Р. Рут, М. Рута, Я. Тінберген, П. Хурскі та ін. Однак, на нашу думку, недостатньо розкритим є питання теоретичних засад формування саме зовнішньоекономічного потенціалу прикордонного регіону.

Виклад основних положень. Важливість міжнародної торгівлі для економічного благополуччя і розвитку держави ґрунтовно досліджувалася в економічній літературі з часів Адама Сміта, який був ініціатором вивчення суті та причин добробуту держав. Обґрунтування, що лежить в основі цього зв'язку, полягає в тому, що економіка держави потребує експорту товарів та послуг з метою накопичення надходжень для фінансування імпорту товарів та послуг, що не можуть вироблятися всередині держави. Одним із найбільших показників міцності національної економіки є валовий внутрішній продукт, оскільки ця величина є оцінкою вартості товарів та послуг, виготовлених

економікою протягом певного періоду. Поняття про те, що міжнародна торгівля може впливати на ВВП, було в центрі уваги економістів-теоретиків і вилилося у теорію про зростання, стимульоване експортом. Принципом, що лежить в основі цього кола досліджень, є те, що якщо експортні продажі зростають, за інших рівних умов, ВВП держави збільшуватиметься і забезпечуватиме надлишок для покращення економічного добробуту та суспільного процвітання [1; 2]

Цей зв'язок можна інтерпретувати таким чином, що ефективність експорту має стимулюючий ефект на всю економіку країни у формі технологічних ефектів та інших відповідних сприятливих наслідків [1]. Експортна діяльність може спричинити такі наслідки, оскільки залежність від міжнародних ринків вимагає покращеної ефективності, заохочуючи інновації продуктів та процесів, у той час, як розширення спеціалізації сприяє вигідній експлуатації економії масштабу [3]. Таким чином, теорія про зростання, стимульоване експортом, передбачає, що зростання експорту спричинить приріст продуктивності у сфері економіки у вигляді збільшення рівня ВВП.

Іншим механізмом, за допомогою якого експорт пов'язаний зі стабільними показниками економічного зростання, є платіжний баланс. Гранична умова платіжного балансу може бути описана наступним чином. Загалом економічне зростання створює різноманіття попиту, який не може бути задоволений лише внутрішніми обсягами виробництва. Отже, поза певним рівнем, чим більший темп внутрішнього попиту, тим швидше відбувається зростання імпорту [4]. Проте, будь-який надлишок імпорту над експортом вимагає фінансування торговельного дефіциту або державними позиками з закордону або використанням запасів основних фондів економіки. Якщо подібна ситуація є тривалою, для уряду важливо контролювати такий торговельний дисбаланс [5; 6].

Класична теорія торгівлі наголошує, що об'єми експорту та імпорту країни визначаються структурою її торгівлі з іншими країнами. Тобто країни можуть отримати вигоди, якщо кожна з них виділяє ресурси для накопичення товарів та послуг, в яких у них є економічна перевага (Д. Рікардо, А. Сміт). Відповідно класична теорія торгівлі ефективно описує сценарій, коли країна накопичує товари і послуги, в яких в неї є перевага, для внутрішнього споживання і як наслідок, експортує надлишок. Отже, раціонально для країни буде імпортувати ті товари і послуги, в яких в неї є економічні недоліки.

Економічні переваги та недоліки можуть виникати з відмінностей країн у таких факторах, як забезпечення ресурсами, праця, капітал, технології та підприємництво. Таким чином, класична теорія торгівлі

відстоює твердження, що першоджерелом міжнародної торгівлі може бути різниця у виробничих характеристиках і забезпеченні ресурсами, яка базується на внутрішніх відмінностях у природних та набутих економічних перевагах. Проте, поза таким загальним поглядом на міжнародну торгівлю, класична теорія торгівлі не може запропонувати жодного пояснення тому, що спричинює відмінності у порівняльних перевагах.

Теорія співвідношення факторів виробництва, на противагу класичній теорії торгівлі, може надати пояснення відмінностям у перевагах, наявних у торгуючих країнах. Відповідно до цієї теорії країни будуть хотіти накопичувати і експортувати товари та послуги, котрі використовують велику кількість надлишкових факторів виробництва, якими вони володіють, а імпортуватимуть товари та послуги, які потребують великої кількості факторів виробництва, яких може бути відносно недостатньо (Е. Гекшер і Б. Олін) [7].

Таким чином, ця теорія розширює поняття економічної переваги, враховуючи забезпеченість факторами виробництва та їх вартість. Обидві ці теорії очевидно є недостатніми для пояснення більш сучасних прикладів міжнародної торгівлі. Наприклад, у 60-х роках спостерігалися значний технологічний прогрес і зростання мультинаціональних компаній, що в результаті викликало потребу в нових теоріях міжнародної торгівлі, які б відображали зміну комерційних реалій (В. Леонт'єв) [8].

На той час теорія життєвого циклу товару в міжнародній торгівлі була визнана як важлива для пояснення і прогнозування прикладів міжнародної торгівлі, а також поширення мультинаціональних компаній. Згідно з цією теорією цикл виробництва виникає там, де товар виробляється материнською компанією, її іноземними філіалами і нарешті будь-де в світі, де витрати будуть найнижчими можливими (Р. Вернон; Л.Т. Уелс) [9; 10]. Крім цього вона пояснює, як товар може виникнути як експортний для країни і працювати протягом життєвого циклу, ставши в результаті імпортом. Сутність міжнародного життєвого циклу товару полягає в тому, що технологічні інновації і розширення ринку є критичними пунктами для пояснення прикладів міжнародної торгівлі. Тобто технології є ключовим фактором створення і розвитку нових товарів, а розмір та структура ринку впливають на об'єм та тип міжнародної торгівлі.

Останнім часом з'явилися нові теорії міжнародної торгівлі, що враховують інші важливі моменти, такі, як втручання уряду і регулювання. Проте ці теорії містять кілька припущень, що зменшують їх потенційну важливість і внесок у міжнародний бізнес. Наприклад,

припускається що фактори виробництва є нерухомими між країнами; існує ідеальна інформація для можливостей міжнародної торгівлі; традиційний імпорт та експорт є єдиними механізмами переміщення товарів та послуг через національні кордони (М.Ф. Бредлі) [11].

Питання участі регіонів держав у міжнародній торгівлі визначає поняття транскордонної співпраці, останній як інструменту регіонального розвитку присвячується все більше уваги з середини 90-х років. Процес розширення ЄС також підняв питання регіонального розвитку та регіональної інтеграції. Останнім часом проведено декілька теоретичних та емпіричних досліджень у цій сфері. Одна з найпоширеніших теорій регіональної співпраці та розвитку є модель «центр-периферія».

Модель «центр-периферія» – основа нової економічної географії, була вперше представлена П. Кругманом в 1991 р. Вона описує зв'язки між зростаючою дохідністю низки компаній, транспортними витратами та мобільністю факторів (праці), а також як вони можуть спричинити та розвинути територіальну структуру економічного розвитку [12].

Р. Болдвін і Р. Форслід (1999 р.) інтегрували нову теорію зростання і нову теорію економічної географії, запропоновану П. Кругманом (1991 р.). Вони показали, що зростання може бути дестабілізуючою силою, в той час як міжрегіональні супутні ефекти від накопичення досвіду є стабілізуючим моментом. Вони також довели, що територіальна концентрація промисловості збільшує зростання як в центральних, так і в периферійних зонах. Модель «центр-периферія» базується на факті, що прикордонні регіони належать до периферійних регіонів [13].

Г. Еркут та К. Озгун (2003 р.) аналізували регіональну нерівність регіонів та країн з використанням статистичних даних з NUTS II¹. Їхні висновки полягають у тому, що існує велика регіональна нерівність розвитку і що поділ регіонів на центр та периферію в економічному розвитку збільшився після розширення ЄС [14]. Цей результат також відповідає висновкам Т. Броджіцко (2002 р.). Проаналізовано, що прикордонні регіони найбільше страждають з точки зору інфраструктури і економічного розвитку. Згадані економісти вважають, що транскордонна співпраця є важливим способом покращення низького рівня економічного розвитку прикордонних регіонів [15].

¹ NUTS II – Nomenclature of Units for Territorial Statistics II – Номенклатура територіальних одиниць для статистичних цілей, другий рівень; стандарт для територіального поділу країн для статистичних цілей, що був розроблений ЄС і містить три рівні.

Подібні результати були отримані економістами Дж. Петракос і Д. Економоу в 2002 році, які дійшли висновку, що розбіжність у розвитку між центральними та прикордонними регіонами збільшується, та існує потреба у певній політиці підвищення розвитку і транскордонної співпраці в прикордонних регіонах [16]. Ш. Кретке розрізняє регіональну інтеграцію «по головній дорозі» і «по другорядній дорозі» та наголошує на важливості якості транскордонного співробітництва. Він також показує проблему регіонального розвитку у світлі екзогенного та ендегенного впливу на нього. Дослідження було проведено на основі німецько-польських прикордонних регіонів [17]. Висновок полягав у тому, що регіональна інтеграція відбувається на все нижчому рівні, оскільки неможливо визначити жодного транскордонного економічно інтегрованого регіону.

А. Нібур аналізувала ефект розширення ЄС до 27 країн на економічний розвиток прикордонних регіонів ЄС. За основу дослідження була взята теорія економічної географії на три регіони. Для оцінки впливу змін доступу до ринку на ВВП на душу населення прикордонних регіонів використовувались регресивний аналіз у поєднанні з технікою імітаційного моделювання. Результати вказують на те, що ефекти інтеграції від зміни доступу до ринку є навіть сильнішими, ніж передбачалось відповідно до теоретичних основ [18].

Г. Готум досліджував ефект державного кордону на транскордонні економічні зв'язки. Для розрізнення етапів транскордонної співпраці була запропонована теоретична модель. Основними етапами транскордонних економічних зв'язків компаній були: контакт, залучення, взаємодія, операції, відносини. Модель тестувалась на численній вибірці компаній голандсько-бельгійських прикордонних регіонів. Емпіричні результати дослідження показали, що подібність і довіра були найважливішими факторами успіху транскордонних зв'язків компаній [19].

Л. Топалоглу і Дж. Петракос показали на основі системи EXLINEA¹, яка застосовувалась в північно-грецьких прикордонних регіонах, що розмір ринку прикордонного регіону і близькість великого міста є важливими факторами транскордонної торгівлі та інвести-

¹ Проект «EXLINEA» (Lines of exclusion as arenas of co-operation: reconfiguring the external boundaries of Europe -- policies, practices, perceptions) включає вісім дослідницьких регіонів в Європі і вивчає процеси транскордонної взаємодії і різноманітні форми співпраці на прикордонних територіях Росії – Естонії, Росії – Фінляндії, Польщі – України, Австрії – Угорщини, Угорщини – Румунії – України, Молдови – Румунії та Албанії – Болгарії- Греції- Македонії.

ційних потоків прикордонного регіону. Цей результат вказує на позитивну залежність між успішністю транскордонної торгівлі та загальною економічного і соціального розвитку прикордонного регіону [20].

Концепція трикутника зростання є іншим поглядом на транскордонну регіональну інтеграцію. Перший офіційний трикутник зростання був проголошений в 1989 році між регіонами в Сінгапурі, Малайзії та Індонезії та називався Південний трикутник зростання. Трикутник зростання є транскордонною економічною зоною, що включає території трьох чи більше країн. Основними позитивними ефектами трикутника зростання є економія масштабу (економія за рахунок розширення виробництва) і економія в результаті диверсифікації виробництва, зростання агломерації, передача технології, приваблення прямих іноземних інвестицій [21].

Незважаючи на великий оптимізм щодо позитивних ефектів програм добросусідства ЄС на розвиток прикордонних регіонів (TACIS, INTERREG), існують також великі сумніви щодо ефективності цих програм. Е. Пітоска на основі прикладу співпраці балканських країн з ЄС доводила, що ці програми мають позитивний, але незначний ефект на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів [22].

Отже, можна сказати, що існує декілька теоретичних та емпіричних досліджень, які показують, що транскордонна співпраця є одним із найефективніших інструментів політики регіонального розвитку. І все ж у деяких випадках існує багато перешкод на шляху успіху транскордонної співпраці.

Розглядаючи сучасне середовище формування зовнішньоекономічного потенціалу регіону, важливо також враховувати вплив такого потужного процесу в розвитку світової економіки, як глобалізація. Її основними ознаками є лібералізація торгівлі, інтенсивний розвиток фінансової сфери, експансія транснаціональних корпорацій, утворення міжнародних фінансових інститутів тощо [23].

В умовах глобалізації регіональна політика України потребує вдосконалення, а саме важливим напрямком тут має стати політика транснаціоналізації економіки регіонів. Адже на сьогодні процеси транснаціоналізації є рушійною силою глобалізаційних процесів у світі. Власне що стосується дослідження діяльності ТНК, основною проблемою є те, що основна частка доданої вартості належить не територіям розміщення виробництва, а центрам управління таких компаній, країнам розташування материнських компаній, які і є центрами розпорядження прибутком. А виробничо-технологічні комплекси ТНК на території певних регіонів стають центрами витрат – виснажують

природні ресурси, деформують структуру економіки регіону, втручаються у галузі його спеціалізації, руйнують внутрішню мережу виробничо-коопераційних зв'язків та налагоджених пропорцій територіального поділу праці.

Сучасні процеси глобалізації, лібералізація участі регіонів у процесах глобалізації має як позитивні, так і негативні наслідки для економіки регіонів України. Так, безумовно перевагами для регіонів є можливість участі у міжнародному поділі праці, наповнення внутрішнього ринку за рахунок вільного руху капіталів, товарів, послуг, доступ до глобальної інформації – світових досягнень у сфері техніки, науки, культури.

Проте є чимало загроз, які несе глобалізація для регіонів. Серед них спеціалісти називають локалізацію іноземного інвестування за комерційним критерієм при відсутності національного центру планування інвестиційної діяльності, порушення єдності відтворювального циклу та регіональних пропорцій через хаотичне входження іноземних капіталів, втрату державного контролю над використанням і збереженням природних ресурсів, посилення конкуренції між іноземними компаніями та місцевими виробниками, входження на ринок регіону транснаціональних компаній, які можуть монополізувати цілі сектори економіки тощо [24].

Та важливою складовою процесу входження регіонів в глобальне середовище та загального розвитку національної економіки є комплексна дія таких традиційних форм міжнародної активності регіонів, як транскордонне співробітництво регіонів та утворення єврорегіонів; вибіркоче або виважене залучення іноземних інвестицій; формування спільних підприємств із зарубіжними партнерами, в т.ч. в науково-технологічній сфері; міжнародна співпраця регіональних торгово-промислових палат; взаємодія з міжнародними фінансово-кредитними установами [25].

Українські науковці серед основних рис сучасної міжнародної економіки також відзначають як її цілісність, глобалізацію, так і диференціацію економічних процесів у світі, регіоналізацію. Серед них автор багатьох праць з міжнародної торгівлі А.С. Філіпенко. На його думку, головними суб'єктами цієї глобальної взаємодії є великі транснаціональні корпорації та їх філії, а взаємовідносини національна держава і ТНК належать до найгостріших проблем глобалізації [26].

За визначенням професора С.М. Макухи, економічна глобалізація є новим рівнем інтернаціоналізації та міжнародної економічної інтеграції, що характеризується інтенсифікацією та новою якістю внутрішніх міжнародних зв'язків у планетарних масштабах, перетворен-

ням національних господарств та їх суб'єктів на складову частину планетарного відтворювального процесу [27].

Висновок. Отже, розглянувши теорії, які лежать в основі формування зовнішньоекономічного потенціалу регіону, а також закономірності розвитку сучасної міжнародної економіки, можна виокремити основні фактори, що впливають на ЗЕП.

Беручи до уваги вже визнані теорії міжнародної торгівлі та прямих іноземних інвестицій, насамперед слід окреслити державну зовнішньоекономічну політику і роль конкретних регіонів в ній. Держава, що має на меті отримати вигоди від міжнародної торгівлі, повинна визначити для себе нішу в міжнародному поділі праці і боротися з конкурентами, максимально лібералізувавши свій внутрішній ринок та зовнішньоекономічну політику таким чином, щоб обсяги імпорту були меншими за обсяги експорту за рахунок розвитку внутрішнього виробництва, технологій, створення сприятливих умов для діяльності експортоорієнтованих підприємств, а не як наслідок обмеження кількості імпорту певною митною політикою.

Розвиток внутрішньої інфраструктури, зняття певних законодавчих обмежень для виробників має також привести до залучення прямих іноземних інвестицій на ринок.

Децентралізація економіки, участь конкретних регіонів у формуванні своєї зовнішньоекономічної стратегії, їх активне залучення до транскордонної торгівлі (адже 19 з 25 регіонів України є прикордонними) повинна зменшити існуючі диспропорції розвитку регіонів і збільшити прибутки, що були б скеровані на розвиток самих регіонів. Важливою є правильна політика транснаціоналізації економіки регіонів, адже бути активним учасником транскордонного ринку і бути успішним його учасником – різні речі, особливо в умовах посилення такої глобалізаційної тенденції, як «виснаження» транснаціональними компаніями менш економічно розвинутих регіонів через розміщення на їх територіях виробництв з центрами розпорядження прибутком в інших регіонах/державах.

Разом з тим актуальним є й питання розвитку прикордонної торгівлі (особливо з європейськими прикордонними регіонами) як методу сприяння європейській інтеграції.

1. Marin, Dalia, 1992. «Is the Export-led Growth Hypothesis Valid for Industrialized Countries?» Munich Reprints in Economics 3112, University of Munich, Department of Economics.

2. Meier, G.M. and Seers, D. (Eds) (1984). *Pioneers in Development*. New York: Oxford University Press for the World Bank.

3. Temple P. (1994), «Overview: understanding Britain's economic performance: the role of international trade», in Buxton, A. Chapman, P. and Temple, P. (Eds), Britain's Economic Performance, Routledge, London, p. 31–56.
4. Abdel-Malek T. (1969), «Import substitution vs. export orientation», Columbia Journal of World Business, September-October, p. 29–38.
5. de Jonquires G. (1994), «ECGD to step up support for UK exporters» Financial Times 30 June p. 3.
6. Hornby D. (1994) «BOTB – building a UK edge in exptring», INSTEP, April, p. 12.
7. Hecksher E. And Ohlin B. (1933) Interregional and International Trade Harvard University Press, Cambridge, M.A.
8. Leontief W. (1966), Input-output Economics, Oxford University Press, Oxford
9. Vernon R. (1966), «International investment and international trade in the productive cycle», Quarterly Journal of Economics, May, p. 190–207.
10. Wells L.T. (1969), «Test of product cycle model of international trade», Quarterly Journal of Economics, February, p. 152–162.
11. Bradley M.F. (1991), International Marketing Strategy, Prentice-Hall International, London.
12. P.R. Krugman, 'Increasing returns and economic geography'. Journal of Political Economy 99, (1991), p. 483–499.
13. Richard E. Baldwin & Rikard Forslid, 1999. «The Core-Periphery Model and Endogenous Growth: Stabilising and De-Stabilising Integration,» NBER Working Papers 6899, National Bureau of Economic Research, Inc.
14. ERKUT G., ÖZGEN C. (2003) «The Economic and Spatial Peripherality of Border Regions in Southeastern Europe», 43th ERSA, 27-31 Agustos 2003, Finlandiya.
15. Tomasz Brodzicki, 2002. «Is The Membership In The Eu Going To Induce Regional Convergence?» Working Papers 0203, Economics of European Integration Department, Faculty of Economics, University of Gdansk, Poland.
16. Petrakos George & Economou, Dimitri, 2002. «The spatial aspects of development in south-eastern Europe,» ERSA conference papers ersa02p139, European Regional Science Association.
17. Kraetke S. (1998): Problems of Cross-border Regional Integration: The Case of the German-Polish Border Region. In: European Urban and Regional Studies, Vol. 5, No. 3.
18. Annekatrin Niebuhr, 2005. «The Impact of EU Enlargement on European Border Regions,» ERSA conference papers ersa05p114, European Regional Science Association.
19. Van Houtum H. (1998), The Development of Crossborder Economic Relations, a Theoretical and Empirical Study of the Influence of the State Border on the Development of Cross-border Economic Relations between Firms in Border Regions of the Netherlands and elgium. Tilburg: CentER.
20. Topaloglou L., Kallioras D., Manetos, P., Petrakos, G. (2006) A border regions typology in the enlarged European union. Journal of Borderlands Studies, Vol 20 (2), p. 67–89.

21. Kivikari U. 2001. A Growth Triangle as an Application of the Northern Dimension Policy in the Baltic Sea Region. Policy Paper. Russian-European Centre for Economic Policy.

22. ELEKTRA PITOSKA, The Role of Euro – Balkan Economic Collaboration in the Local Development of Frontier Regions: Doubts and Delays in the Prefecture of Florina. STUDIA. UNIVERSITATIS BABEȘ-BOLYAI NEGOTIA. Румунія, 2006.

23. Бутко М.П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці / М.П. Бутко. – К.: Знання України, 2005. – 476 с.

24. Гонта О.І. Політика транснаціоналізації економіки регіонів: теорія, методологія, практика: монографія / О.І. Гонта. – Чернігів: Чернігівський ЦНТЕІ, 2008. – 496 с.

25. Соціально-економічні системи продуктивних сил регіонів України / [Дорогунцов С.І., Чернюк Л.Г., Борщевський П.П., Данилишин Б.М., Фашевський М.І.]. – К.: Нічлава, 2002. – 691 с.

26. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А.С. Філіпенко. – К.: Знання, 2007. – 670 с.

27. Міжнародна економіка: навч. посібник/ [Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, Т.М. Камінська та ін.]; за заг. ред. С.М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – 192 с.

Сосновская А.П. Теоретические принципы формирования внешне-экономического потенциала приграничного региона.

Рассмотрены теории международной торговли и прямых иностранных инвестиций, а также теоретические подходы к вопросу трансграничного сотрудничества, которые считаются основой для понимания формирования внешнеэкономического потенциала государства и региона, акцентируя на приграничном регионе. Описаны основные вызовы, которые несет глобализация для развития региона и политики транснационализации экономики.

Ключевые слова: внешнеэкономический потенциал, международная торговля, трансграничное сотрудничество, приграничный регион, европейская интеграция, глобализация, транснационализация.

Sosnovska O. Theoretical backgrounds of the forming of border region's foreign economic potential

The theories of international trade and the direct foreign investments as well as theoretical approaches to the question of cross-border cooperation are analyzed in the article. They are considered to be the basis for understanding the forming of country's and region's foreign economic potential, in particular, a border region. The main challenges of globalization for region's development and the policy of economic's transnationalization are also examined in the article.

Key words: foreign economic potential, international trade, cross-border cooperation, border region, European integration, globalization, transnationalization.

Стаття надійшла 30 жовтня 2012 р.